POLITIET

ÅPEN

Politidirektoratet

I forkant:

Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid

Dokumenteier:		Versjon:
Politidirektøren		1.0.
Dokumentforvalter:	**Arkivreferanse:**	**Godkjent dato:**
Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	25/214572	30.10.2026

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
I forkant: Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid		1.0.	Åpen
Dokumenteier	**Dokumentforvalter**	**Godkjent dato**	**Arkivreferanse**
Politidirektøren	Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	30.10.2026	25/214672

Innhold

1. Formål 3
2. Definisjoner og avgrensninger 3
3. Overordnede prinsipper 4
4. Mål og effekter 5
5. Ansvarsforhold 6
6. Kunnskapsbasert forebygging 6
7. Samarbeid 7
8. Implementering og rapportering 8
9. Dokumentrevisjon 8

Ikrafttredelse

01.01.2027

Dokumentnavn		Versjon	Klassifisering
I forkant: Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid		1.0.	Åpen
Dokumenteier	**Dokumentforvalter**	**Godkjent dato**	**Arkivreferanse**
Politidirektøren	Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	30.10.2026	25/214672

1. Formål

Politiet skal sikre innbyggernes trygghet, rettssikkerhet og velferd. Forebygging er en sentral del av dette samfunnsoppdraget og følger av politiloven §§ 1 og 2 og politiinstruksen § 2-1.

Nasjonal policy for politiets forebyggende arbeid fastsetter mål, prinsipper og ansvarsforhold for politiets forebyggende arbeid. Den skal leses i sammenheng med *Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid*, som gir overordnede føringer for hvordan arbeidet skal innrettes og utføres. Målgruppen er ledere og ansatte i politiet.

Nasjonal policy skal:

- Sikre enhetlig og kunnskapsbasert praksis i politiets forebyggende arbeid.
- Tydeliggjøre politiets rolle og ansvar i det forebyggende arbeidet, inkludert samarbeid med andre aktører.
- Forankre forebygging som et felles ansvar og en integrert del av politiets samlede oppgaveløsning.

2. Definisjoner og avgrensninger

Definisjoner
Forebygging omfatter politiets arbeid, alene eller i samarbeid med andre, for å:

- Redusere forekomst av kriminelle handlinger, ordensforstyrrelser og andre hendelser som truer offentlig orden og sikkerhet.
- Redusere skadevirkninger.
- Hindre gjentakelser.

Forebygging er både et eget fagområde og et felles ansvar i politiet. Kriminalitets-forebygging er en sentral del av arbeidet. I tillegg omfattes blant annet forebyggende arbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap, trafikksikkerhet, forvaltning, samt trygghetsskapende og tillitsbyggende arbeid.

Avgrensninger
Etterforskning og strafferettslig forfølgning har forebyggende effekt gjennom allmenn- og individualprevensjon. Det reguleres av straffeloven og straffeprosessloven, som er påtalemyndighetens ansvarsområde. Etterforskning og strafferettslig forfølgning omfattes derfor ikke av denne policyen.

3. Overordnede prinsipper

Prinsippene nedenfor fastsetter rammene for hvordan politiet skal utøve det forebyggende arbeidet. De uttrykker grunnleggende krav til profesjonell praksis, rettssikkerhet, samhandling og kunnskapsbruk, og skal ligge til grunn for planlegging, gjennomføring og oppfølging av det forebyggende arbeidet i etaten.

Rettssikkerhet og etikk
Alle tjenestehandlinger skal være lovlige og i samsvar med alminnelige krav til utførelsen av polititjenesten og politiets etiske retningslinjer.[1] Det forebyggende arbeidet skal utøves innenfor rammen av menneskerettighetene, politiloven, politiinstruksen og annen lovgivning. Politiet skal anvende virkemidler som er nødvendige, forholdsmessige og faglig forsvarlige, og sikre at rettssikkerhet og etikk ligger til grunn for alle vurderinger og beslutninger.

Likeverd, rettferdighet og respekt
Politiet skal levere likeverdige og inkluderende tjenester, møte mangfoldet i befolkningen med respekt og profesjonalitet, og være bevisst hvordan stereotypier og fordommer kan påvirke kommunikasjon og handlemåte. Dette forutsetter god kompetanse om mangfold, likestilling og diskrimineringsvern.[2] Tjenesteutøvelsen skal preges av rettferdighet og respekt i alle møter med innbyggerne og bidra til tillit.

Rolleforståelse
Politiets forebyggende arbeid skal bygge på tydelig rolleforståelse og bidra til legitimitet, riktig virkemiddelbruk og effektiv samhandling. Politiet skal være tydelige om eget ansvar, handlingsrom og begrensninger, sette andre aktører i stand til å utøve sitt mandat, uten å tilta seg oppgaver som hører til andre. God rolleforståelse innebærer også å unngå situasjoner som kan skape tvil om politiets uavhengighet, objektivitet eller integritet.[3]

Samarbeid med andre aktører
Politiet skal samarbeide aktivt og systematisk med offentlige, private og frivillige aktører for å styrke det forebyggende arbeidet.[4] Dette innebærer at politiet arbeider planmessig, deltar i etablerte samarbeidsstrukturer og bidrar til felles situasjonsforståelse. Samarbeidet skal bygge på tydelig forståelse av politiets samfunnsoppdrag og mandat, samt andre aktørers oppgaver og handlingsrom. Tett dialog og kunnskapsdeling gir bedre beslutningsgrunnlag og mer målrettede tiltak, og bidrar til helhetlige og koordinerte forebyggende tjenester.

---

[1] Jf. *Nasjonal retningslinje: Etiske retningslinjer for politiet.*

[2] Forpliktelsen til å fremme likestilling og hindre diskriminering følger av *Lov om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven)*.

[3] Jf. *Nasjonal retningslinje: Etiske retningslinjer for politiet*.

[4] Jf. politiloven § 2 og politiinstruksen § 10-1 og § 15-1.

Tilstedeværelse i lokalsamfunnet
Politiet skal være synlig og tilgjengelig, både fysisk og på digitale arenaer, og legge til rette for dialog og medvirkning fra innbyggere og ulike grupper. Tilstedeværelse gir innsikt i lokale forhold og digitale utviklingstrekk, og gjør det mulig å identifisere utfordringer og risikofaktorer tidlig. Tilstedeværelse legger grunnlaget for relasjonsbygging over tid og styrker innbyggernes tillit til politiet.

Kunnskapsbasert forebygging
Politiets forebyggende arbeid skal bygge på analyser, forskning, erfaringslæring, kunnskap fra samarbeidsaktører og dialog med innbyggere og sivilsamfunnsaktører. Kunnskapsgrunnlaget skal vurderes for kvalitet, relevans og usikkerhet, og brukes ved valg og utforming av forebyggende tiltak. Virkemidler skal benyttes helhetlig, målrettet og forholdsmessig, basert på risiko, sårbarhet, kontekst og beste tilgjengelige kunnskap. Prioriteringer skal støtte tidlig innsats og bidra til effektiv ressursbruk.

Notoritet og legalitetskontroll
Politiet skal ha god notoritet i det forebyggende arbeidet så langt det er mulig, slik at vurderinger, beslutninger og tjenestehandlinger kan etterprøves og danne grunnlag for erfaringslæring og videreutvikling. Dokumentasjonen skal være tilstrekkelig og systematisk, og muliggjøre kontroll av legalitet, kvalitet og faglig forsvarlighet. Rutiner skal sikre etterlevelse av prinsipper og rettslige rammer, og ansatte skal få nødvendig veiledning og støtte i oppgaveløsningen.

4. Mål og effekter

Politiets forebyggende arbeid er en sentral del av innsatsen for å ivareta trygghet, sikkerhet og rettssikkerhet i samfunnet. Arbeidet skal bidra til å nå målene som Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter i tildelingsbrevet til politiet, og være forankret i prinsippene i denne policyen.

Det forebyggende arbeidet skal bidra til å:

- Redusere risiko og sårbarhet.
- Styrke trygghet og tillit i befolkningen.
- Legge til rette for tidlig identifisering av utfordringer og målrettede tiltak.
- Styrke kvaliteten og ressursutnyttelsen i politiets tjenesteutøvelse gjennom bedre prioriteringer og mer målrettet innsats.

Forebyggende arbeid skal gi best mulig effekt for innbyggere og samfunn, som følges opp gjennom politiets styrings- og rapporteringssystemer.

Politiet skal bruke resultatkjeden for å synliggjøre sammenhengen mellom innsatsfaktorer, aktiviteter, tjenester og effekter i det forebyggende arbeidet. Resultatkjeden danner grunnlag for styring, prioritering og videre utvikling.

Figur 1. Resultatkjede for politiets forebyggende arbeid[5]



5. Ansvarsforhold

Forebygging er et felles ansvar på tvers av politidistrikter, særorgan, fagområder og funksjoner i politiet.

Politidirektoratet (POD) er fagmyndighet og har ansvaret for styring, faglig ledelse og for at tjenesteutvikling gjennomføres innenfor fastsatte rammer.

Politidistrikt og særorgan skal forankre ansvaret for det forebyggende arbeidet i egen virksomhet og sikre at arbeidet er i henhold til nasjonal policy og retningslinje.

Politihøgskolen (PHS)[6] har ansvar for at forebyggende politiarbeid er integrert i politiutdanningen og at det tilbys relevante etter- og videreutdanninger. PHS skal bidra til at politiet har nødvendig kompetanse og kunnskapsgrunnlag for å utøve forebyggende arbeid.

Nasjonale tjenesteutviklere skal tilrettelegge for identifisering av utviklingsbehov, utarbeide forslag til tiltak, forankre tiltakene med fagmyndighet og koordinere utviklingsarbeidet.[7]

6. Kunnskapsbasert forebygging

Politiets forebyggende arbeid skal bygge på et bredt og systematisk kunnskapsgrunnlag om samfunns- og kriminalitetsutviklingen. Kunnskapen skal gi et helhetlig bilde av utfordringer, risiko og utviklingstrekk, og danne grunnlag for prioriteringer og valg av tiltak.

---

[5] Resultatkjeden benyttes i tråd med beskrivelse fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). For en utdyping om aktiviteter, produkter/tjenester (forebyggende leveranser), se *Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid*, kap. 6.2.

[6] PHS er både et særorgan i politiet og en utdannings- og forskningsinstitusjon underlagt universitets- og høgskoleloven.

[7] Jf. *Nasjonal retningslinje for Modell for tjenesteutvikling (MTU)*.

Politiet skal:

- Anvende et helhetlig og kunnskapsbasert rammeverk for forebygging. Rammeverket beskriver strategiske tilnærminger og nivåer for forebyggende innsats.[8]
- Dele og utveksle kunnskap innenfor lovverkets rammer, slik at situasjonsforståelsen styrkes på tvers av sektorer.
- Arbeide systematisk med forskning og utvikling, og ta i bruk relevant forskning fra både politisektoren og andre fagmiljøer.[9]

Politihøgskolen (PHS) har et særskilt ansvar for kompetanseheving og kunnskapsutvikling. Kunnskapssenteret ved PHS skal samle og sammenfatte nasjonal og internasjonal kunnskap.

7. Samarbeid

Forebyggende arbeid er en integrert del av politiets samfunnsoppdrag og forutsetter systematisk og forpliktende samarbeid både internt i politiet og med aktører utenfor etaten. En helhetlig tilnærming innebærer at forebygging planlegges, prioriteres og gjennomføres i sammenheng med øvrige tjenester, og at politiets virkemidler brukes koordinert og kunnskapsbasert for å oppnå størst mulig forebyggende effekt.

Politiet skal opprettholde en felles og oppdatert situasjonsforståelse gjennom deling av relevant informasjon, analyser og vurderinger på tvers av fagområder, funksjoner og nivåer. Dette styrker evnen til å identifisere utfordringer tidlig, prioritere riktig og gjennomføre tiltak som er målrettede og effektive.

Forebygging er et delt ansvar i samfunnet. Politiet skal derfor samarbeide aktivt med offentlige myndigheter, private virksomheter, frivillige organisasjoner og sivilsamfunnet for øvrig.[10] Politiets bidrag i slike samarbeidsarenaer skal være kunnskapsbasert, forutsigbart og tydelig forankret i politiets samfunnsoppdrag.

Internasjonalt politisamarbeid er en nødvendig del av politiets forebyggende arbeid og skal bidra til tidlig varsling, felles situasjonsforståelse og tilgang til kunnskap om kriminalitetsutvikling, metoder og forebyggende tilnærminger.

[8] Se *Nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid*, kap. 6.2.
[9] Jf. *Politiets plan for forskning og utvikling*.
[10] Jf. politiloven § 2 og politiinstruksen § 10-1 og § 15-1.

8. Implementering og rapportering

Lokal plan for politiets forebyggende arbeid
Politidistrikter og særorgan skal ha en lokal plan for politiets forebyggende arbeid. Den skal angi hvordan enheten prioriterer og innretter det forebyggende arbeidet, og være forankret i nasjonal policy og nasjonal retningslinje for politiets forebyggende arbeid. Den lokale planen skal bidra til en helhetlig og kunnskapsbasert forebyggingspraksis i politiet.

Kunnskapsbasert tiltaksportefølje innen forebygging
For å styrke kvaliteten, målrettingen og effekten av politiets forebyggende arbeid skal det etableres en nasjonal kunnskapsbasert tiltaksportefølje. Porteføljen skal gi en samlet og oppdatert oversikt over politiets forebyggende tiltak og synliggjøre deres kunnskapsgrunnlag. Den skal bygge på prinsippet om kunnskapsbasert forebygging, der tiltak baseres på beste tilgjengelige kunnskap og videreutvikles gjennom systematisk læring.

Styringslinje og rapportering
Tildelingsbrevet fra Justis- og beredskapsdepartementet fastsetter årlige styringsparametere, oppdrag og rapporteringskrav for politiets forebyggende arbeid. Politidirektoratet operasjonaliserer departementets styring og følger opp gjennom resultatavtalene til politidistrikter, særorgan og øvrige enheter i politiet. Politidistrikt, særorgan og øvrige enheter skal rapportere i politiets styringsverktøy (PSV). Politidirektoratet rapporterer til departementet i tråd med kravene i tildelingsbrevet.

9. Dokumentrevisjon

Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeider	Dokumenteier
1.0.	30.10.2026	Nasjonal policy utarbeidet	Avdelingsdirektør, Politifagavdelingen, Politidirektoratet	Politidirektøren